

וכל המלמד את בן עם הארץ תורה, אפילו הקדוש ברוך הוא גזור גזירה, מבטלה בשבילו. (55)

שנאמר [שם] "ואם תוציא יקר מזולל [תלמיד חכם מעם הארץ] כפי תהיה" כפיו של הקדוש ברוך הוא, שהוא גזור גזירה ואתה מבטלה.

אמר רבי פרנק אמר רבי יוחנן: כל שהוא עצמו תלמיד חכם, ובנו תלמיד חכם, ובן בנו תלמיד חכם, שוב אין תורה פוסקת מזרעו לעולם. (56)

שנאמר [ישעיה נט כא] "ואני זאת בריתי אמר ה' רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתי

בפיך לא ימושו מפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם"

ומבאר הגמרא: מאי "אמר ה'?"

אמר הקדוש ברוך הוא: אני ערב לך בדבר הזה. (57)

מאי "מעתה ועד עולם"?

אמר רבי ירמיה: שכיון שהוא זורעו וזרע זרעו הם תלמידי חכמים מכאן ואילך תורה מחזרת על אכסניא שלה. (58)

רב יוסף יתיב ארבעין תעניתא הוא צם ארבעים תעניות (59) והתפלל שלא תיפסק

שהרי הוא היה לפניהם אלא שרבי היה דורש גם כן כמותם. מראית העין.

55. מדה כנגד מדה, שהמלמד את בן חבירו תורה ומביאו לישיב בישיבה כמו שאמרו כאן "כי גדל אתא יתיב כמתיבתא דרבי", זוכה גם הוא לישיב בישיבה של מעלה. והמלמד בן עם הארץ תורה שמבטל את טבעו וגזירתו שבדרך כלל כל המוליד בדומה לו הוא מוליד, זוכה גם כן שהקדוש ברוך הוא מבטל גזירתו בשבילו. מהרש"א.

ובכן יהודע מבאר שאמרו בבבא בתרא [ח א] "אין פורענות באה לעולם אלא בשביל עמי הארץ" וכיון שהוא מלמד את בן עם הארץ תורה וממעט עמי ארצות וממילא ממעט את הפורענות לכן יש בכוחו לבטל גזירה של פורענות.

56. קשה למה לא אמר "כל שהוא תלמיד חכם ואביו תלמיד חכם ואביו תלמיד חכם" תורה פוסקת מזרעו?"

ויש לומר שבא לרמוז שצריך כל אחד להתפלל על כך שיהא הוא ובנו ובן בנו תלמידי

חכמים כמו שעשה רב יוסף ולא יסמוך שהדבר יבא מאליו. בן יהודע.

57. ענין הערבות שהערב בכל מקום ערב למלוה עבור הלוה. וכאן הלוה הוא בן התלמיד חכם שהוא חייב ללמוד תורה כמו שאמרו באבות "והתקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה לך" שלא יסמוך על ירושת אבותיו אלא הוא חייב בעצמו ללמוד ולתקן עצמו. והקדוש ברוך הוא ערב לו שיבא על ידי זה למעלות אבותיו. מהרש"א.

58. דוקא כשראו שלשתן זה את זה. תוס' בבא בת רא [נט א] ד"ה והחוט.

59. שכן היתה קבלת התורה למשה ארבעים יום לחם לא אכל ומים לא שתה, אבל בפעם השלישית כדי שיזכה לדורותיו היה צריך מאה תעניות.

ורבי זירא שצם שלש פעמים מאה יום, אפשר ששלש מאות יום הוא כנגד שנה תמימה חוץ משבתות וימים טובים. מהרש"א.